

ဗဟိုအဆင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ်အခမ်းအနား

(၂၀၁၉) ခုနှစ်တွင်

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး

ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း

(ဤမိန့်ခွန်းသည် မူကြမ်းသာဖြစ်သည်။)

နေပြည်တော်၊

၇-၄-၂၀၁၉

- အားလုံးပဲမင်္ဂလာပါခင်ဗျား။
- ယနေ့အခမ်းအနားသို့ကြွရောက်လာသော ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြလေးစိန်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာစံရွှေဝင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးများအားလုံး၊ မြန်မာ နိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ ကြက်ခြေနီအသင်းတို့မှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့သူများအားလုံးကို မင်္ဂလာပါလို့ နှုတ်ခွန်း ဆက်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်တို့ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ယခု (၃)နှစ်တာကလမှာ ထိုက်သင့်တဲ့ အတော်အသင့်အောင်မြင်မှုတွေ ရရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ချည်းလုပ်တာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ ဆရာ/ ဆရာမတို့က အဓိကလုပ်ပေးလို့ပါ။ မြို့နယ် ဆရာဝန် TMO တွေ၊ တိုက်နယ်ဆရာဝန် SMO တွေ သူတို့က အဓိကပါ။ ကျွန်တော်တို့က အဓိကမဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လောက်ပဲလုပ်လုပ် ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် ဦးစီးမှူးတွေကအစ TMO တွေ၊ SMO တွေ၊ အခြေခံကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်း ပညာရှင်တွေ၊ သူတို့ရဲ့လုပ်ဆောင်မှုကြောင့်သာလျှင် Universal Health Coverage (UHC) ကို အတော်အသင့် အထိုက်အသင့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်လက်ခံနိုင်တဲ့ အခြေအနေမျိုး ရရှိတယ်ဆိုတာ ပထမဆုံးပြောလိုပါတယ်။
- အဲဒါအဓိကပဲ ဆရာတို့ရဲ့အခန်းကဏ္ဍသည် အဓိက၊ ဆက်လက်ပြီး အောင်မြင်ဖို့ဆိုတာကလည်း ဆရာတို့အပေါ်အများကြီးမူတည်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က နည်းနည်းလေးလမ်းပြမယ်။ ဒါလေးလုပ် ဒါလေးလုပ်ပဲပြောမယ် ဆရာတို့ကတော့ အဓိကပါ။ ဆရာတို့လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ကျွန်တော်တို့ဒေသ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်မှာဆိုရင် ဒါလေးကတော့ ဒီလိုလုပ်ရင် ကောင်းမယ်၊

ဒါတွေကိုဆရာတို့ပြောရပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့ပြောတာကိုပဲ ဆရာ
တို့တစ်ချိန်လုံး မလုပ်စေချင်ပါဘူး။ ဆရာတို့ အနေနဲ့စဉ်းစားတာ
အများကြီးကောင်းပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဆရာတို့ဟာ
လက်တွေ့မြေပြင် အခြေအနေကိုကြည့်ပြီး စဉ်းစားရတယ်။
ကျွန်တော်ဆိုလိုတာက one-way မဖြစ်စေချင်ပါဘူး၊ two-way
approach နဲ့ဆရာတို့ဖက်ကလည်း ပြောသင့်တာပြော၊ လုပ်သင့်တာ
လုပ်။ အပြန်အလှန်သဘောမျိုး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒါအဓိက
ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကိုတော့ တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာနဲ့ ဝန်ထမ်း
များအားလုံးကိုလည်း အသိပေးလိုပါတယ်။

- ပထမဆုံးကတော့ ဒီနေ့ဟာဆရာတို့အားလုံးသိပါတယ် ကမ္ဘာ့ကျန်း
မာရေးအဖွဲ့ကိုမွေးဖွားလာတဲ့ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၇)ရက်နေ့ကို
ဂုဏ်ပြု၍ နှစ်စဉ် ဧပြီလ (၇)ရက်နေ့တိုင်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးနေ့
အခမ်းအနားကျင်းပခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့အဖွဲ့ကြီးအကြောင်း
ကိုကျွန်တော် နည်းနည်းပြောချင်ပါတယ်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး
ထဲမှာ agency တွေအများကြီးရှိတဲ့အထဲမှာ specialized agency၊
ကျန်းမာရေးကိုအထူးဦးစားပေးပြီး လုပ်နေတဲ့ နံပါတ် (၁)အဖွဲ့စည်း
လို့ပြောလို့ရပါတယ်။ သူရဲ့အဓိကတာဝန်က directing and
coordination ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာလုပ်သင့်တယ်၊ ဘာလုပ်ရမယ်

ဆိုတာကို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းကိုပြောတဲ့ အဖွဲ့ကြီးဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ ကျန်းမာရေးအဖွဲ့သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၏ နိုင်ငံတကာကျန်းမာ ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် သီးသန့်အထူးပြု၍ နိယာမ အခြေ ခံမှု (principle) (၉)ချက်နှင့် အဓိကလုပ်ငန်းစဉ် (function) (၂၂)ရပ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်အပါအဝင် ဝန်ထမ်းတွေသိရမှာဘာလဲဆိုရင် (၂၂)ရပ် သော function လုပ်ငန်းတွေလုပ်မယ်ဆိုရင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ကိုပိုက်ဆံတောင်းလို့ရပါတယ်၊ အကူညီတောင်းလို့ရပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ function (၂၂)ခုမှာ function နံပါတ် (၇)ဟာ ကိုလုပ်ချင်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့ကိုအကူညီပေးပါဆိုရင် ပေးကိုပေး ရမယ်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့နဲ့လုပ်တဲ့အခါမှာ တောင်းတတ်ရ တယ်၊ ပြောတတ်ရတယ်၊ မတောင်းဘဲနေရင် မရပါဘူး။ ကျွန်တော် ဘာကြောင့်သိလဲဆိုရင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့မှာ ကျွန်တော် (၁၆) နှစ် လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ဆရာတို့အားလုံး ဘာကိုတောင်း သင့်တယ်ဆိုတာ အကြံဉာဏ်ပေးရင်၊ ဒုတိယဝန်ကြီး၊ ညွှန်ကြားရေး မှူးချုပ်ကအစ စီမံချက်မန်နေဂျာအထိ ဘာတွေတောင်းသင့်လဲ ဆိုတာ အကြံဉာဏ်ပေးရင် ကျွန်တော်တို့ဒီမှာ (ပြည်တွင်းပြည်ပ ဆက်ဆံရေးနှင့် သတင်းပြန်ကြားရေး) က တောင်းပေးမယ်။

ကောင်းတဲ့ အခါမှာလည်း ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရဲ့ဌာနခွဲ ဒေသ
ဆိုင်ရာရုံးက အဖွဲ့မှာတောင်းလို့ရပါတယ်။ တစ်ချို့ကိစ္စတွေမှာ
သိပ်အရေးကြီးရင် ဌာနချုပ်မှာတောင်းလို့ရပါတယ်။ အဲဒါကို
ကျွန်တော်တို့သိဖို့လိုပါတယ်။ ဆိုလိုတာက ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ
ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့အားလုံးသိဖို့လိုပါတယ်။

- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရဲ့ အဓိကမူကတော့ နိုင်ငံတွေကို reliable
information စစ်မှန်သော information သတင်းအကြောင်းအရာ
အချက်အလက်တွေပေးရတယ်။ အဓိက advice အကြံဉာဏ်တွေ
ပေးတယ်။ WHO ရဲ့ ကောင်းတဲ့လက္ခဏာက ဘာလဲဆိုတော့
သူသည် နိုင်ငံတွေကိုခိုင်းလို့မရဘူး၊ သူသည်ဘာလုပ်ရမလဲ advice
ပေးရပါမယ်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် Dr.
Magaret Chan က World Health Assembly မှာပြောတယ်။
WHO staff are the servants to the country အဲ့လောက်ထိကို
ခဏခဏပြောပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေကျလို့ရှိရင် ဒီအဖွဲ့တွေက
လာပြီး မင်းဒါလုပ်လို့ပြောလို့မရပါဘူး၊ ဒါအားလုံးကို ကျွန်တော်
သိအောင်ပြောတာပါ။ အကြံဉာဏ်ပေးမယ်၊ ဆွေးနွေးမယ်၊ ဒါလေး
တွေပေါင်းလုပ်မယ် အဲဒီသဘောပါ။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့သိဖို့
ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

- အဲဒီတော့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ရှိခြင်းသည် ဘာကြောင့်ရှိလဲဆိုတော့ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ပြည်သူ၊ ပြည်သားများဟာ the attainment of highest possible level of health အမြင့်ဆုံးကျန်းမာရေးအခြေအနေရောက်အောင် လုပ်နေတဲ့ အဖွဲ့ကြီးတစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ရည်မှန်းချက်ကတော့ ဒါပါဘဲ အဲဒါကိုသိဖို့လိုပါတယ်။
- WHO ဟာ ကျန်တဲ့အဖွဲ့တွေနဲ့မတူတာကတော့ လုပ်ငန်းအားလုံးကို ပေါင်းစပ်ပြီးလုပ်တယ်။ WHO ရဲ့ program မှာလုပ်တဲ့ဟာတွေကိုလည်း ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပြီးတော့ဆွဲတယ်။ WHO ရဲ့ (၂)နှစ် တစ်ခါလုပ်တဲ့ budget မှာလည်းပါနိုင်သမျှ ကျွန်တော်တို့ဆွဲတယ်။ စီမံချက်တွေကိုလည်းဆွဲတယ်။ အခြားအဖွဲ့အစည်းတွေဆိုရင် ဒါပဲပေးမယ်၊ ဒါပဲလုပ်၊ ကျန်တာကျွန်တော်တို့မလုပ်ဘူး။ အဲဒီလိုရှိတယ်။ WHO က အဲလိုမဟုတ်ဘူး ပိုက်ဆံဘယ်လောက်ရှိတယ်၊ regular budget ဘယ်လောက်ရှိတယ်၊ access fund ဘယ်လောက်ရှိတယ် ခင်ဗျားတို့ ဘာလုပ်မလဲ။ ဒါကိုလုပ်တဲ့အခါ စီမံချက်မန်နေဂျာကလုပ်တယ်။ WHO က ကျွန်တော်တို့ကိုအလွန်ကူညီပေးပြီး လိုက်လျောညီထွေရှိတဲ့ မိသားစုအဖွဲ့ဝင် တစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပါတယ်။
- ကမ္ဘာ့အသီးသီးမှာရှိတဲ့နိုင်ငံများအားလုံးသည် WHO ကို နံပါတ် (၁) ထားတယ်၊ လေးစားတယ်၊ ကျွန်တော်တို့လည်း WHO ကို

လေးစားတယ်။ ဝန်ထမ်းတွေကအစ တကယ့်ကိုတော်တဲ့လူတွေပဲ ခန့်ထားပါတယ်။ နောက်တစ်ခုက WHO က ဘာအရေးကြီးလဲ ဆိုတော့ အရေးပေါ်အခြေအနေ၊ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားတဲ့အချိန် အီဘိုလာ (outbreak) ကအစ အကုန်လုံး၊ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ H1N1 influenza ဖြစ်သွားတယ် ချက်ချင်းအကြံဉာဏ်ပေးတယ်၊ ဒါဒါတွေလုပ်ရင်တော့ကောင်းတယ်၊ ဒီနိုင်ငံကတော့ ဒီလိုလုပ်ထား တယ် ဆရာတို့ကြည့်ပြီးတော့လုပ်။

- WHO သည် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနကို အလွန် ပံ့ပိုးနေတဲ့အဖွဲ့ (၁)ဖွဲ့ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါအားလုံးသိဖို့လိုပါတယ်။ WHO နဲ့လုပ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့တတ်နိုင်သမျှ အဆင်ပြေ အောင်ကျွန်တော်တို့လုပ်ပါမယ်။ ညီအကို မောင်နှမလိုသဘောထား ပြီးလုပ်မယ်၊ WHO ကလည်း ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဝန်ထမ်းတွေကို ညီ အကို မောင်နှမလိုသဘောထားတာ ကျွန်တော်လုပ်ခဲ့တဲ့ သက်တမ်း တစ်လျှောက်မှာတွေ့ပါတယ်။
- ဒီနေရာမှာကျွန်တော် ပြောကြားလိုတာက UHC ကို ရရှိအောင်လုပ် ဖို့က ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ လောလောဆယ် နံပါတ် (၁) ရည် ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်လို့ (100%) ရချင်မှလည်းရမယ်။ နိုင်ငံ တိုင်းနိုင်ငံတိုင်း UHC ကိုရအောင် ၂၀၃၀ ခုနှစ်မှာ ရအောင်လုပ်

နေတယ်။ တစ်ခုအရေးကြီးတာက လုပ်လိုတဲ့ကိစ္စတွေကိုတော့ WHO ကိုပြောပြရမယ်။ သူတို့မှာစည်းကမ်းတွေရှိတယ်။ ဘောင်တွေ ရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဒီနှစ်မှာတော့ ဒါတွေဒါတွေ ဦးစားပေး ချင်တယ်။

- ခုနကပြောတဲ့ UHC ကိုလုပ်ဖို့ဆိုရင် direction ရေးဆွဲတဲ့အခါမှာ အရေးအကြီးဆုံးကတော့ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က အရေးကြီးဆုံးပါ။ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များသည် technical area ကိုဦးဆောင်နေတာပါ။ သူတို့ဦးဆောင်ပြီးတော့ ညွှန်ကြားရေးမှူးများ၊ စီမံချက်မန်နေဂျာများရေးထားတဲ့ plan တွေရှိပါတယ်။ မိမိတို့ စီမံချက်မှာ လုပ်လိုသောကိစ္စရပ်များသည် UHC ရဲ့ဘောင်တွင်းမှာ ဝင်သလား၊ မဝင်ဘူးလား သေချာကြည့်ပါ။
- မိမိတို့အနေနဲ့ ဒီအဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာအရေးပါမှုကို ဒါတွေအားလုံး နားလည်ရမယ်။ သိပ်အရေးကြီးပါတယ်။ every one, every where သူ့နောက်ကွယ်မှာ အများကြီးရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဗဟိုမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ မန္တလေး၊ မုံရွာ၊ မြစ်ကြီးနားဖြစ်ဖြစ် မိုးပျံ့အောင်လုပ်နေနေ UHC ကမရနိုင်ဘူး။ every where ခက်ခဲဝေးလံသောဒေသတွေရှိတယ်။ စီမံချက်တွေလုပ်တဲ့အခါမှာလည်း ဒီခက်ခဲဝေးလံတဲ့ဒေသတွေမှာ ဘယ်လိုလုပ်မလဲ၊ ဒီနေရာမှာလုပ်မယ်

ဆိုရင် ဒီအတိုင်းလုပ်လို့မရဘူး၊ ဘယ်သူတွေပါသလဲ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့စည်းတွေပါရမယ်၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ကြီးတွေပါရမယ်၊ CBO တွေ၊ EHO တွေ၊ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့တွေပါမယ်။ သူတို့နဲ့ပေါင်းပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့စီမံချက် (က)ပဲထားပါတော့ ဒီစီမံချက်(က)သည် မန္တလေး၊ မုံရွာ၊ ရန်ကုန်မှာလုပ်တာတော့ ပျံ့နေအောင်ကောင်းတယ်၊ ဝေးလံတဲ့နေရာတွေမှာ ကောင်းလား/ မကောင်းလား အဲဒါကိုဦးစားပေးလုပ်စေချင်ပါတယ်။

- စီမံချက်မန်နေဂျာ (၄၀)ကျော်လောက်ရှိပါတယ်။ စီမံချက်မန်နေဂျာများကလည်း ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ပါ မိမိတို့လုပ်တဲ့စီမံချက်တွေဟာ UHC ကိုတကယ်ပဲ achieve လုပ်နိုင်မလား/ မလုပ်နိုင်ဘူးလား၊ မလုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် လုပ်နိုင်အောင်လုပ်ပေးရမယ်။ ခုနကျွန်တော်ပြောတဲ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ပြီးတော့ လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဒါသိပ်အခက်အခဲကြီးမဟုတ်ပါဘူး၊ UHC ကလွယ်ပါတယ်၊ ဒါပေမယ့်မရမှာဘဲစိုးတယ် ဒါတွေကိုဂရုစိုက်ပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်က ဒီမှာကြည့်လို့ရှိရင် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတွေရှိတယ်။

- အဓိကအရေးကြီးဆုံးကဘာလဲဆိုရင် ပြည်သူတွေရဲ့ အသံဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူ့အသံကိုနားထောင်ပြီးတော့ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာ စဉ်းစားရမယ်။ ပြည်သူ့အသံနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ စပြီးတော့ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်တွေကို memo ထုတ်ပါတယ်။ ပြည်သူ့အသံရဖို့ကို people health assembly လုပ်ကြဖို့၊ အဲဒီမှာ ရှိတဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် ဦးစီးဌာနမှူးများနဲ့ သက်ဆိုင်ရာစီမံချက်မန်နေဂျာတို့က ပြန်လည်သုံးသပ်ပါ။
- ဤဟာကတော့ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်မှာလုပ်တဲ့ဟာကတော့ (၃)နှစ်စာလောက် လုပ်ခဲ့တာတွေကို ပြန်လုပ်တဲ့အခါမှာ အကြီးကြီးမလုပ်ခိုင်းပါဘူး၊ people health assembly လို့ အကြီးကြီးမဟုတ်ပါဘူး။ အသေးလေးတွေ မြို့နယ်ဆရာဝန်၊ တိုက်နယ်ဆရာဝန်က ပြည်သူ(၁၅)ယောက် (၂၀)ယောက်နဲ့ ကျန်းမာရေးစကားဝိုင်းလုပ်မယ်၊ ကျန်းမာရေးမှူးက (၁၀) ယောက်လောက်ခေါ်မယ်၊ သားဖွားဆရာမက ပြည်သူ(၄)(၅)ယောက်လောက်နဲ့ ကျန်းမာရေးစကားဝိုင်းလုပ်မယ်၊ ဒီလိုလုပ်ပါမယ်။ အဲဒါကိုလုပ်ဖို့အတွက်လည်း tablet ပေးထားပါတယ်။ သားဖွားဆရာမတစ်ယောက် အနေနဲ့ ဘယ်လိုပြန်ရှင်းပြရမလဲ၊ အဲ့လိုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရတဲ့အဖြေတွေကို ကျွန်တော်တို့ကို ပြန်ပို့ရမယ်။ ပို့တဲ့အခါမှာ ဘယ်လိုပို့ရမလဲဆိုတော့

မကြာခင်က memo ထုတ်ထားပါတယ်။ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် ဦးစီးဌာနမှူးများအားလုံးကို holistic review လုပ်ပေးဖို့ပြောထား ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ holistic review ရမှသာလျှင် ကျွန်တော်တို့ဟာ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်မှာဘာတွေလိုလဲ၊ လူ့ စွမ်းအားအရင်းအမြစ်မှာ ဘာတွေလိုလဲ၊ budget ဘာလိုလဲ၊ ရှိလား/ မရှိလားအကုန်လုံး အခြေအနေအကုန်လုံးကို ဖော်ပြပါတယ်။

- Holistic review ကို လုပ်တဲ့အခါမှာ format ပုံစံမပေးဘူး၊ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူးများရဲ့ technical, quality အရည်အသွေးသိအောင် လုပ်တာဖြစ်တယ်။ အဲဒီရတာတွေကိုမှ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်ဦးစီးမှူးတွေနဲ့ ပြန်ပြီးတော့ ဒါမှသာလျှင် ကျွန်တော်တို့က အနာနဲ့ဆေးနဲ့တစ်ခါတည်းထိမယ်၊ မဟုတ်လို့ရှိရင် ကျွန်တော်ကအပေါ်ကပြောချင်တာပြောရင် အနာနဲ့ဆေးက တစ်လွဲ ဖြစ်သွားပါမယ်။ အဲဒီ holistic review ကိုတော့ မိမိတို့သက်ဆိုင် ရာ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်ဦးစီးဌာနမှူး သေသေချာချာလေး အလေးထားပြီး လုပ်ပေးစေချင်ပါတယ်။ မေလကုန်မှာ ကမ္ဘာ့ကျန်း မာရေးညီလာခံ မတိုင်ခင်မှာ မူဘောင်နဲ့တစ်ခါထဲလုပ်မယ်။
- အဓိကက ကျွန်တော်ခုနပြောသလို အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း ပညာရှင်များက UHC မှာအဓိကပါပဲ။ ကျန်းမာရေးမှူး၊ အမျိုး

သမီးကျန်းမာရေးဆရာမ၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကြီးကြပ် (၁) (၂)၊ သားဖွားဆရာမ ဒါအဓိကပါပဲ။ သူတို့မပါလို့ရှိရင် UHC မအောင်မြင် နိုင်ပါဘူး။ ကုသရေးအပိုင်းမှာဆိုရင် SMO, TMO မပါလို့ လုံးဝ မရပါဘူး။ SMO, TMO, နှီးနွယ်ဝန်ထမ်းတွေအားလုံးက အရေး ကြီးတယ်။ ဆိုလိုတာ specialist တစ်ယောက်သည် ဗဟိုဆေးရုံကြီး မှာဘဲ ထိုင်နေလို့မရပါဘူး။ သူသည်ကွင်းဆင်းရမယ်၊ သူ့အဖွဲ့တွေ နယ်ဆင်းရမယ် ဒါမျိုးတွေလုပ်ရပါမယ်။ ဒါမှသာလျှင်ပြည်သူများ သည် specialist တွေရဲ့ အထောက်အကူကိုရမှာဖြစ်ပါတယ်။ UHC ရဲ့ အနှစ်သာရက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ် သည် လူတစ်ယောက်အတွက် ဆင်းရဲသွားလောက်အောင်မဖြစ်စေဖို့၊ အဓိကအရေးကြီးတာသည် SMO, TMO, နှီးနွယ်ဝန်ထမ်းတွေ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတာ အရေးကြီးပါတယ်။ specialist တွေကလည်း အချိန်အခါပေးရင်ပေးသလို နယ်လှည့်ဆေးကုသတဲ့ အဖွဲ့တွေလုပ် ပေးစေချင်ပါတယ်။

- UHC ကိုရရှိအောင်မြင်ဖို့က ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီး ဌာန တစ်ခုတည်းနဲ့မရပါဘူး။ နှီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာနတွေကလည်း ပူးပေါင်းလုပ်ရပါမယ်။ ဥပမာထားပါတော့ ကုန်ပစ္စည်းတွေ သွင်းတယ် အခွန်အခတွေကို လျော့ပေးတာမျိုး၊ လျော့ပေးရမယ်။

ကုန်ပစ္စည်းတွေအလွယ်တကူ ရောက်လာဖို့အတွက် အခြားနှီးနွယ် ဝန်ကြီးဌာနရှိတဲ့ အခွန်အခကောက်တဲ့ ဌာနတွေ၊ custom တွေ အကုန်လုံးနဲ့ဆိုင်ပါတယ်။

- တတိယအချက်ကျွန်တော်ပြောချင်တာ ဘာလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ဝန်ထမ်းတွေက နေရာတိုင်းမှာမရှိပါဘူး၊ ဆိုလိုတာကဘာလဲ UHC ကိုရဖို့ဆိုရင် INGO တွေ၊ NGO တွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေး စောင့်ရှောက်ရေးအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းကအစ အားလုံးပါရမယ်။ ကျွန်တော် တို့ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်းနဲ့ လုံးဝလုံးဝ (လုံးဝ) လုပ်လို့မရပါဘူး။
- မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေး စောင့်ရှောက်ရေးအသင်းက အများကြီး အရေးကြီးပါတယ်၊ သက်ဆိုင်ရာနှီးနွယ်အဖွဲ့တွေနဲ့သေချာစဉ်းစား ပါ၊ MMCWA လုပ်နေတာသည် ကျွန်တော်တို့နဲ့ဘယ်လို သဟဇာတဖြစ်သလဲ၊ ဘယ်လိုပေါင်းစပ်နေလဲဆိုတာ စဉ်းစားပြီးလုပ်စေ ချင်ပါတယ်။ အရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကိုအားမနာပါနဲ့ ခေါ်ပါ ဖိတ်ပါ၊ မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းကလည်း အရေးကြီး ပါတယ်။ အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်တွေမှာ လိုအပ်ရင်ခေါ်ပါ၊ ဆွေးနွေးပါ။ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြပါမယ်။

- အဲဒီတော့ အဓိကကဘာလဲဆိုတော့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးမှာ plan လုပ်ထားတယ်ဆိုတာ အဲဒီ plan တွေသည် တစ်သမတ်တည်း မဟုတ်ပါဘူး၊ လိုအပ်ရင်လိုအပ်သလို မွမ်းမံပြင်ဆင်ရပါမယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ changing epidemiology ကပြောင်းနေတယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ plan ပါ လိုက်ပြီးပြောင်းပေးရပါမယ်။ ဒီ plan မှာ (က) activity က လုပ်စရာမလိုတော့ဘူး၊ အခြေနေရ ပြောင်းသွားရင် (က) မလုပ်နဲ့ (က)မှာလုပ်ရမှာကို (ခ) မှာပိုထည့်ပြီး တော့လုပ်ပါ။
- ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်း National Health Plan (2017-2021) ဆွဲထားတယ်၊ ဒါကြီးကအခုပြောင်းလို့လဲ ရပါတယ်။ ဆွဲတုန်းက ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတိုင်ခင်က အခြေအနေကို ကြည့်ပြီးဆွဲရတဲ့ NHP ဖြစ်တဲ့အတွက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ ဒီ plan ကိုပြန်ပြီး review လုပ်ဖို့လိုတယ်၊ ဒီ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တုန်းကဆွဲတဲ့ NHP ကအရမ်းကောင်းတယ်၊ သို့သော်လည်း ဆွဲထားတာ (၄)နှစ် စာဆွဲထားတာပါ။ အခုအခြေအနေ အချိန်အခါနဲ့ ဒီ plan ကြီးက ကိုက်ညီမှုကိုက်ညီမယ်၊ ကိုက်ညီရင်လည်း ကိုက်ညီမယ်၊ ပြောင်းသင့်ရင်ပြောင်းပါ။

- နောက်တစ်ခုကတော့ ခုနပြောတာကိုထပ်ပြီး emphasize လုပ်ချင်တာကတော့ ပြည်သူတွေရဲ့အသံကို လုံးဝနားထောင်ပါ။ နားထောင်ပြီးလုပ်စေချင်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ကြီးတွေကို ကျေးဇူးတင်တယ်ဆိုတာ သူတို့မေးခွန်းတွေ မေးတာက ကျွန်တော်တို့အတွက် အကြံဉာဏ်တွေအများကြီး ထွက်ပါတယ်။ တော်တော်ကောင်းတဲ့မေးခွန်းတွေ မေးတဲ့အခါ သူတို့နဲ့သွားဆွေးနွေးတဲ့အခါ သူတို့သည်နယ်မှာနေတဲ့အတွက် အခြေအနေတွေကို အကုန်သိတဲ့အတွက် interaction ဆွေးနွေးခြင်း၊ ဤကိစ္စတွေဟာ အလွန်ကောင်းတဲ့ကိစ္စတွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကျန်းမာရေး နှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီကလည်း ဆရာတို့အနေနဲ့ အများကြီးပံ့ပိုးပေးပါ၊ အကြံဉာဏ်ပေးပါ။
- နောက်တစ်ချက်ကတော့ project manager များအနေနဲ့ အားလုံးဆုံးဖြတ်တဲ့အခါမှာ ဘယ်ဟာကိုဂရုစိုက်ရမလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ Health Partners Profile စာအုပ်ထုတ်ထားပါတယ်။ မြန်မာပြည်မှာလုပ်တဲ့ INGO တစ်ခုချင်းရဲ့ vision statement, mission statement, Geographical area coverage စတာတွေကို မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ project manager နဲ့ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တို့ဦးစီးပြီးတော့ သက်ဆိုင်သူတွေကိုခေါ်လိုက်ပါ။ သက်ဆိုင်ရာ

လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် တွေ့ပြီးဆွေးနွေးပါ။ ဥပမာ- အဖွဲ့ (၇)ဖွဲ့ ဆိုရင်ခေါ်လိုက် ခင်ဗျားတို့အဖွဲ့က ဘာတွေလုပ်နေလဲ၊ ဘယ်နေရာ မှာလုပ်နေလဲ၊ ဘာတွေအခက်အခဲရှိတယ်၊ ဘယ်လိုစာရင်းဇယား တွေရတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ဆွေးနွေးမယ်၊ အဲဒါကိုအမြန်ဆုံး လုပ်ပါ။

- INGO တွေလုပ်နေတာရှိတယ်၊ ကျွန်တော်တို့လုပ်နေတာတွေရှိ တယ်။ ဒီနှစ်ခုကိုပေါင်းစပ်ရမယ်၊ မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာနီးနွယ် INGO တွေခေါ်ပြီးတော့ ဧပြီလ နောက်ပိုင်း (သို့မဟုတ်) မေလ လောက် ထားပြီးတော့ခေါ်ပါ။ အဲဒါဆိုရင်ကျွန်တော်တို့က ကလေးကျန်းမာ ရေးနဲ့ မိခင်ကျန်းမာရေးလုပ်တဲ့အခါမျိုးမှာ မူဘောင်ထဲကိုထည့် လိုက်ရင် ပြီးသွားပြီ၊ လာမည့် (၂)နှစ်အတွင်းမှာ ဒါတွေလုပ်လိုက် လို့ရှိရင် အေးအေးဆေးဆေးပဲ၊ အသစ်ထပ်ပြီးတော့ လုပ်စရာမလို တော့ပါဘူး။ လုပ်ပြီးသားဟာတွေအကုန်လုံးကို နေရာတကျဖြစ် အောင် နေရာလေးရွှေ့ပြီးတော့ ထပ်လုပ်မယ်ဆိုရင် လုံးဝအောင်မြင် မယ်ဆိုတာ ဒီနေရာကနေ ပြောချင်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ဒီမှာ project manager (၄၀) လောက်ရှိပါ တယ်။ project manager (၄၀)လောက်မှာ (၃)ဦးလောက်က မလုပ် နိုင်ဘူးဆိုရင် လူ့ခန္ဓာကိုယ်မှာလိုပဲ တစ်ကိုယ်လုံးကျန်းမာဖို့ဆိုရင်

ရှိသမျှအစိတ်အပိုင်းအကုန်က ကျန်းမာနေရမယ်။ liver မှာဖြစ်ဖြစ်၊ kidney မှာဖြစ်ဖြစ်၊ အရိုးမှာဖြစ်ဖြစ် တစ်ခုခုအနာတစ်ရပ်ဖြစ်လျှင် လူတစ်ယောက်ဟာ တအားခံစားရပါတယ်။ ကျန်းမာရေးကို အလုပ် ကောင်းကောင်း မလုပ်နိုင်တော့ဘူး။ UHC ဖြစ်ဖို့ ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍလုပ်ငန်းတွေအောင်မြင်ဖို့ project manager အားလုံးရဲ့ role ကအရမ်းအရေးကြီးပါတယ်။ project manager များသည် ကျွန်တော်တို့ရဲ့တကယ့်လက်ရုံး၊ သူတို့လုပ်မှသာလျှင် UHC ကို ကျွန်တော်တို့ရနိုင်မယ်၊ project manager တွေ မလုပ်ရင်မရဘူး။

- Project Manager များသည် လုပ်တဲ့အခါမှာသူတို့သည် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်ဦးစီးမှူးများနဲ့တွဲပြီးတော့ အခြေခံကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများရဲ့အားကိုယူရပါမယ်။ အဲဒါမှကျွန်တော်တို့ UHC ကို ရမယ်၊ မဟုတ်လို့ရှိရင် မရပါဘူး။ တစ်ခုရှိတာ UHC ရဖို့က ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ထိန်းချုပ်လို့မရတဲ့၊ လုပ်လို့မရတဲ့အရာတွေ၊ အချက်တွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ နှီးနွယ် ဝန်ကြီးဌာနက လုပ်ဆောင်ပေးမှ ရမှာတွေရှိတယ်။ ဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့တာဝန်ထားပါ။ ဒုတိယဝန်ကြီး၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တွေက သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ နှီးနွယ်ဌာန

တို့နဲ့လုပ်ပေးပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့ control လုပ်လို့မရတာကို သူတို့ ဘက်ကလုပ်ပေးဖို့ပြောပါမယ်။

- ဒီမှာကျွန်တော် ဘာပြောချင်သလဲဆိုရင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေရဲ့ တစ်ဝက် လောက်ဟာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ basic health services တွေကို မရသေးပါဘူး။ ထို့အပြင် သန်း 800 သောကမ္ဘာ့လူဦးရေရဲ့ ၁၂% သောလူများသည် မိမိတို့ဝင်ငွေ၏ ၁၀ % ကို ကျန်းမာရေးကိစ္စများ မှာ သုံးနေရပါတယ်။ လူသန်း (၁၀၀) ကျော်လောက်ကလည်း ကျန်းမာရေးကုန်ကျစရိတ်နဲ့ အရမ်းဆင်းရဲသွားတာ တွေ့ရပါတယ်။ မြန်မာပြည်မှာလည်း ရှိတာတွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော် တတ်နိုင် သလောက်တော့လုပ်မယ်။
- ဒီနေရာမှာ တစ်ခုအရေးကြီးတာက ထိုင်းနိုင်ငံမှာ UHC ကိုစနေတာ ကြာပြီ၊ သူတို့မှာ ပိုက်ဆံလည်းရှိတဲ့အခါကြတော့ အောင်မြင်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ သူတို့လောက် မအောင်မြင်ပါဘူး။ သူတို့နိုင်ငံ မှာလုပ်နေတာကို သွားပြီးအတုယူလို့မရပါဘူး၊ သူတို့နိုင်ငံက ပိုက်ဆံရှိတဲ့အခါကြတော့ မတူပါဘူး၊ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံဟာ ရှိတဲ့ ပိုက်ဆံနဲ့ cost effective, cost efficient ဖြစ်အောင် ဘယ်လိုသုံး ရမလဲဆိုတာ စဉ်းစားစေချင်ပါတယ်။

- နောက်ဆုံးအနေနဲ့ အဓိကပြောချင်တာကတော့ ဒီမှာထိုင်နေတဲ့ ဆရာမတွေ၊ SMO တွေ၊ TMO တွေ၊ အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများရဲ့အင်အား အထူးသဖြင့်ကတော့ ပြည်သူများကို တိုက်ရိုက် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးနေတဲ့ နယ်အရပ်ရပ်မှာ လုပ်နေတဲ့ အခြေခံကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းပညာရှင်များရဲ့ ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်မှုနဲ့ မိမိတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ဒီ "Universal Health Coverage Every one, Every Where" ကို ရနိုင်မှာဖြစ်ကြောင်း လေးစားစွာပြောကြားရင်းနဲ့ နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။
- အားလုံးကိုကျေးဇူးတင်ပါတယ်။